

S J E Ć A N J E

Iz predratnog revolucionarnog rada druga TRKULJE VASKRSIJE.

Godine 1930 g za vrijeme Živkovićeve diktature trebalo je sprovesti izbore radničkih povjerenika. A kako^{je} URS od tadanjih vlasti bio šikaniran i progonjen u fabrici duvana B.Luka, zaključeno je od sindikalne podružnice da ja budem nosio URSOV-e liste na izborima kao Srbin po nacionalnosti da im manje zapáda u oči, što se i ostvarilo da smo dobili apsolutnu većinu na svim izborima. Kao i kroz celi peri od do 1940 god. iako je bilo poteškoća stalno smo birani na listi Ursa ja i pok. Kasim Hadžić i to Kasim za sekretara odbora a ja za potpredsjednika odbora radničkih ~~podružnica~~ povjerenika. Godine 1931 osnovali smo radničku menzu u kolektivu kojom je rukovao odbor radničkih povjerenika.

Godine 1932 osnovali smo u našem kolektivu kasu uzajamne pomoći u kojoj je bilo učlanjeno 96% članova kolektiva. Izradili smo i pravila kase koja smo jedva progurali u banskoj upravi da su nam odobrili, jer su ih smatrali nepoželjni pošto su se bojali štrajka. Kasa je davala članovima bezamatni zajam, tako da smo imali uštedjenih 325.000 din. 1939 god.

Do 1935 god. bilo je poteškoća oko zaštite radnika naročito kad bi došao plan rada 18 dana u mjesecu, a radnik treba da živi 30 dana.

Godine 1934 osmojana je part. ćelija koja je davala tajno URS-u smjernice u radu.

Godine 1935 dolaskom novog direktora fabrike Rašića Jovana, nastaje rad i borba odbora radničkih povjerenika veća i teža, jer se isti bio okomio na URS-ove članove nazivajući ih državnih neprijateljima. Tako kad bih ja i pok. Kasim došli kod njega da interвениšemo po radničkom pitanju Rašić bi prije nego bi počeo sa nama pregovarati, nazvao telefonom unutrašnje odelenje sa ovim riječima" molim Vas budite kod telefona ako mi ustrebate, jer imam kod mene dva problematična čipa". Zatim bi zvao jednoga njemu odanog službenika da bude prisutan našim razgovorima.

Godine 1936 kad su osnovali JUGORAS tada je hteo pošto poto da nas istisne iz ove fabrike. Tada je Tođe Lazarević postavljen za bana Vrbanske banovine, direktor Rašić koristi momenat i vodi delegaciju od 7 članova Jugoras-a kod bana Lazarevića moleći ga da bi on kao ban uklonio mene iz fabrike duvana jer im smetam, da bi Jugoras mogao da djeluje u fabrici. Ban im je rekao da bi se moglo nešto učiniti po toj stvari da je Trkulja činovnik. Pošto je on izabran za radničkog povjerenika, odbor ga birao za stariješinu povjerenika, njega štiti zakon o zaštiti radnika, kao zakonito izabranog pretstavnika svih radnika u preduzeću.

Nego ako on pravi greške u poslu, tu ga hvatajte. Nato je direktor Rašić rekao: " bre u poslu je uvijek ažuran".

Pred izbore za 1937mgod. primljeno je 50 mlađjih radnika s namjerom da nas sa njima nadglasaju. Ja direktoru na to nisam mogao da prećutim nego mu rekao. Od ovih 50 novih vaših 45 su sigurno naši, što je ustvari tako i bilo. Iako me je iz mog odelenja uklonio u magacine a da ne smijem dolaziti u proces medju radnike, a tako isto z naredio i svojim došaptačima da pase na mene preko dana da se ne bi sa Kasinom sastajao, pored svega tog terora izbore je URS dobio sa apsolutnom većinom. Podršku smo imali od većine službenika. Naročito od pok. Srećka Terpina, Tore Petra, Bahtijarević Smajila i Zvonimira Šubića. Organizovali smo oproštajni izlet u Trapistima drugu Vladi Sihrovskog sa kojeg sliku prilažem.

U istoj 1937mgod. koliko se sjećam bio je neki državni praznik, tako da su bile neke poverke kroz grad, a prije toga dana došao je program na tekući mjesec da se radi 17 dana a mora se živjeti 30 dana, što je cijeli kolektiv bacilo u brigu i negođovanje. Po dolasku na rad sutrađan ja i pok. Kasim uzmemo cijeli odbor radničkih povjerenika i dođjemo direktoru Rašiću na pregovore da bi povećali broj radnik dana. Direktor Rašić primio z nas je presrivo, cinički pitajući šta hođemo. Kad smo rekli zašto smo došli on je uzviknuo zar imate obraza tražiti više, a ne zaslužajete ni toliko, kamo Vas juče na poverku. Ja se pred načelnikom crvenim da nama ~~mojih radnika~~ u poverci da viknu živio kralj Jugoslavije. Ja sam mu kao prestavnik radnika i odbora rekao na to ovim rječima: " da radnici gladni ne mogu vikati živio nikome pa ni kralju", zašto

se Rašić uhvatio na te moje riječi i nije hteo više pregovarati. Zatim je odmah počeo da vodi istragu i da nas saslušava iskrećući moje reči da sam rekao da mi radnici nećemo da vičemo ni samom kralju živeo. Čak je toliko bio podal da je našao svojeg čoveka da svedoči koji uopšte nije bio prisutan, a ispustio Jozu Tripelo koji je bio prisutan, te na moj zahtev morao ga je pozvati koji je njegove navode pobio.

Godine 1937 isto se desio slučaj sa radnicom Smiljčić Ružom da se ozlijedila, jer je pala u nezaštićen kanal kraj mašine. Ja sam na poziv radnika došao na lice mjesta ozljede te konstatovao ozljede sa još jednim članom odbora Jerom Martićem konstatovao da je preduzeće krivo, za koji smo slučaj tužili upravu fabrike inspekciji rada pri banskoj upravi što je direktora Rašića tangiralo, pa je mene optužio da sam propit propisno postupio što sam u otišao na lice mjesta ozljede, a da nisam tražio od njega odobrenje, pa je po toj stvari pozvao iz uprave državnih monopola inspektora za radnička pitanja Relju Djordjevića, koji je po dolasku da bi ustrašip radništvo mene saslušavao tri dana jedan za drugim, na sred kruga pod lipom. Postavljao mi pitanja šta ću ja sa Kasimom / kao Srbin/ kada svako znađe u da je Kasim komunista i da je on protiv države. Treći dan kad mi je to ponovio neznanam po koji put ja sam mu rekao: "dobro a šta će Vaši sinovi kad meni toliko zamjeraš". On je na to začutao i prebledio pa mi reče: "pazi šta govoriš, jer to ne možeš dokazati, to je kleveta". Ja mu rekoh upitaj ih pa ćeš se osvedočiti da nije kleveta. Na to je popustio i blagim tonom mi rekao: "ovo da nisi više ni pred kim rekao". Ovo tvoje saslušanje ću proslediti Ministarstvu sovijalne politike na postupak, što je i učinio. Odgovor je došao iz Ministarstva da i dalje vršim svoju dužnost radničkog povjerenika u granicama zaštite zakona o zaštiti radnika.

1938 god. odbor povjerenika organizovao je izlete na Plitvičko i Jajačko jezero sa po 2 autobusa. Vođa puta bili smo ja i pok. Kasim. Zatim je bio organizovan jedan izlet u Daruvar, Lipik a vođa puta bio je Kasim. U toku 1938 god. opet nastaje trvenje i progoni radnika tako da ih lično direktor napada na radnim mjestima nazivajući ih neprijateljima države, da nisu dostojni da se zovu fabričkim radnicima

zato što glasaju za URS, što crveni glasački listić nisu menju donijeli i pokazali. Za taj postupak ja i pok. Kasim smo ga tužili Upravi državnih monopola za šikaniranje radnika. Po toj stvari opet je došao iz Uprave Relja Djordjević da tu stvar raspravi kako to on već ~~na~~ umije. Tražio je od nas imena radnika-ca koji su se žalili da to posve dođe našto smo mi podneli pismeno tražeći garanciju od uprave državnih monopola da neće biti otpuštene i šikanirane radnice koje budu svedočile od koje peticije posjeduje kopiju sa vlastoručnim potpisom od sekretara odbora Kasima Rašića i stariješine odbora povjerenika Trkulja Vaskrsije. Na tom se stvar slegla obećavajući da se više to neće dogoditi. Poslije izvesnog vremena opet se Rašić povratio na staro i počeo ponavljati sa progonom i vredjanjem. Tako da je odbor sazvao sjednicu i zaključio da Kasim i ja ideu u Beograd u Upravu, da se borimo da smjenimo direktora Rašića, što nam je i uspjelo, a na ~~ja~~ mjesto njega došao je za direktora činovnik naše fabrike Branislav Megler, koji je prije toga obećavao da će nas podržavati ako ga postave za direktora fabrike, ali umjesto obećanja okreće oštrou noža nama u ledja, osniraju HRS u fabrici duvana, postao je gori od Rašića jer je forsirao i HRS i Jugoras na štetu URS-a tako da na izborima 1939 god. poništavaju izbore da bi oslobodili URS, pa opet od 7 povjerenika dobio je URS 4, Jugoras 1 a HRS 2.

Godine 1940 Kasim je odveden u logor odakle je po objavi rata ~~pušten~~ pušten i mobilisan. Poslije smo se našli u Doboju kada su nam Njemci zarobili kao vojnike.

B.Luka, 6.2.1959 god.

Trkulja Vaskrsija

Original sjećanja nalazi se u Narodnom muzeju B.Luka.

